

SITUAȚIA UNITĂȚILOR PROTEJATE AUTORIZATE DIN PERSPECTIVA ECONOMIEI SOCIALE – CAZUL JUDEȚULUI CLUJ

Oana-Magda Vlăduț ^[1]

Rezumat

Frecvența utilizare a conceptului de economie socială în discursurile naționale și internaționale care privesc incluziunea socială a grupurilor vulnerabile și dezvoltarea locală a generat o creștere a interesului public față de oportunitățile pe care această formă specifică de activitate le poate oferi. Acest context reclamă, în primul rând, demersuri de clarificare conceptuală a economiei sociale, pentru a cunoaște și înțelege cu acuratețe ce este și ce nu este economia socială. De asemenea, analiza situației actuale a economiei sociale la nivel național și local devine o necesitate, pentru a dispune astfel de o imagine de ansamblu coerentă cu privire la starea de fapt, care, în condițiile unor demersuri strategic direcționate, poate fi utilizată ca resursă, ca fundament pentru dezvoltarea, cantitativă și calitativă, a economiei sociale. Actualmente, poziția unităților protejate autorizate în ansamblul entităților de economie socială nu este foarte clară, având în vedere deficiențele existente la nivelul prevederilor legislative din domeniu, în special din punctul de vedere al clarității și mai ales al armonizării lor. Prezentul articol prezintă rezultatele unei incursiuni analitice focusate pe situația unităților protejate autorizate din județul Cluj, din perspectiva numărului, mediului în care sunt înființate și își desfășoară activitatea, modului de organizare și mai ales a comportamentului lor economic – aspect important din perspectiva economiei sociale.

Cuvinte cheie: *economie socială, unitate protejată autorizată, vizibilitate, mediul online*

1. Argument

Până în prezent, demersurile investigative în domeniul economiei sociale au vizat, în funcție de aria de interes, o varietate de aspecte, de la istoria și evoluția conceptului (Pearce, 2009), până la identificarea

^[1] Expert în economie socială/preș. C.I.S. IMPROVE, str. Predeal 34E, ap. 2, Cluj-Napoca, 0744668536, contact@cisimprove.ro

actorilor sau grupurilor implicate, a principalelor abordări utilizate, dar și a necesității „identificării conceptuale” (CIRIEC, 2007, p. 114), la nivel național și european, a economiei sociale. De remarcat este și concluzia studiului realizat de M. Papp (2011), care atrage atenția asupra rolului diferitelor forme de economie socială, în special în țările Europei Centrale și de Est, ca sursele principale sau suplimentare de trai și bunăstare.

În România, studiile în domeniul economiei sociale, dezvoltate cu precădere după 2010, au vizat analize comparative la nivelul Uniunii Europene (Achiței, Munteanu, Drelea, 2014), identificarea actorilor implicați în economia socială la nivel național (Barna, 2014), surprinderea mecanismelor naționale de susținere a economiei sociale (MMFPS, 2010), evidențierea modelelor de bună practică în domeniu (Anca, 2012), dar și studii de caz, cu accent pe rolul acestora în dezvoltarea comunităților locale (Petrescu, 2013).

Studiul de față reprezintă un pas înainte în domeniu, prin surprinderea și analiza configurației specifice a unităților protejate autorizate la nivelul județului Cluj. În același timp, poate contribui la clarificarea conceptuală a economiei sociale în context național, în situația în care atât perspectivele teoretice, cât și studiile realizate semnalează dificultățile existente la acest palier.

2. Economia socială – tendințe actuale

Economia socială este „tipul de economie care îmbină în mod eficient responsabilitatea individuală cu cea colectivă în vederea producerii de bunuri și/sau furnizării de servicii, care urmărește dezvoltarea economică și socială a unei comunități și al cărei scop principal este beneficiul social. Economia socială are la bază o inițiativă privată, voluntară și solidară, cu un grad ridicat de autonomie și responsabilitate, presupune un risc economic și o distribuție limitată a profitului” (Stănescu, 2012, p. 13). Mai mult decât atât, economia socială reprezintă o modalitate de a răspunde la alienarea și nesatisfacerea nevoilor de sectorul privat tradițional sau de sectorul public în timpuri de criză socio-economică” (Moulaert și Ailenei, 2005, p. 2041).

Actualmente, se constată o presiune masivă pe economia socială, ca expresie a încrederii în potențialul acesteia atât pentru evoluția Uniunii Europene, cât și a societății românești.

Pornind de la afirmația „fiecare întreprindere socială începe cu o idee de îmbunătățire a societății într-un anume fel” (Kickul și Lyons, 2012, p. 42), este evidentă varietatea oportunităților pe care le deschide acest tip de organizare, de la activități de prevenție, până la acțiuni cu caracter proactiv.

Încurajarea dezvoltării economiei sociale, în contextul unui sistem social a cărui funcționare este îngreunată de principii de organizare pe alocuri neproductive, de un număr coplesitor de solicitări și de disponibilități financiare insuficiente, se bazează, în principal, pe schimbările de optică din domeniul politicilor sociale, fiind identificate, în acest sens, tendințe de orientare înspre soluții inovative care să conducă la îmbunătățiri sustenabile.

Și la nivelul procedurilor de intervenție socială, pot fi observate schimbări de abordare – respectiv de la una bazată pe nevoi, la una bazată pe rezultate, concomitent cu demersuri din ce în ce mai evidente de implicare a beneficiarilor în propriul proces de asistență, prin responsabilizarea din ce în ce mai accentuată a acestora (Kickul și Lyons, 2012).

Pentru a fundamenta importanța economiei sociale în contextul societății, Sałustowicz (2006, în Hausner, 2009) a identificat principalele funcții pe care aceasta le îndeplinește, punctând totodată și principalele paliere la care economia socială își face sau ar trebui să-și facă simțite efectele: să genereze noi locuri de muncă, în special pentru categoriile marginalizate ori aflate în risc de marginalizare, dar și furnizarea de servicii în domeniul formării profesionale și facilitarea integrării în muncă (din perspectiva politicilor privind angajarea și piața muncii); să livreze servicii sociale pentru indivizi și comunități, în special în ariile în care nici sectorul public și nici cel privat nu reușesc să satisfacă nevoi sociale din ce în ce mai mari (din punctul de vedere al politicilor sociale); să atragă și implice indivizii și grupurile sociale în procesele politice de luare a deciziilor (din perspectiva democratizării); să reprezinte locul în care este creat un sistem social și economic alternativ (din unghiul de analiză al schimbării sociale).

După cum am observat deja, asupra economiei sociale sunt plasate o multitudine de așteptări. Efectele concrete ale economiei sociale depind însă de contextul economic, cultural și instituțional în care evoluează și care determină caracteristicile, oportunitățile și spațiul de manevră al economiei sociale, care, la rândul ei, influențează percepțiile și expectanțele locale.

Dincolo de caracteristicile contextului, economia socială se confruntă în permanență cu o sarcină dificilă: aceea de a păstra un echilibru între obiectivele de bunăstare și cele de piață (Amin, 2009; Hudson, 2009, în Amin, 2009). În contextul societății actuale, „angajamentul față de empowerment-ul social, față de satisfacerea nevoilor sociale și a practicii etice sunt ușor compromise de presiunea de a concura pe piețe comerciale, de a răspunde la audituri riguroase din partea fondatorilor și de a căuta în permanență noi oportunități de venituri. Și când îi lipsește expertiza în afaceri ori capacitatea de a gestiona solicitări multiple și conflictuale, frecvent organizația ajunge în colaps sau este forțată să își compromită scopurile sale sociale și etice” (Amin, 2009, p. 13).

Chiar dacă par opozante, cele două tipuri de obiective nu sunt ireconciliabile; este doar nevoie de recunoașterea publică a acestei tensiuni prin măsuri care vizează fie diminuarea presiunii pieței față de economia socială, fie susținerea funcției sale de creare a bunăstării sociale. Oricum, economia socială, indiferent de stadiul său de dezvoltare, are nevoie de susținere la nivel de politici naționale.

Analizând amploarea pe care a luat-o în ultima vreme economia socială, cel puțin la nivel de discurs politic internațional, putem identifica o schimbare mai mult de optică decât de ideologie, în contextul mișcării de reconceptualizare a unor activități economico-sociale comunitare în desfășurare ca fiind generatoare de noi oportunități de muncă și noi piețe, bazându-se pe tranzacționarea unor produse necesare din punct de vedere social, ca și pe empowerment-ul economic al comunităților dezavantajate. Această schimbare de optică are în spate și intenția de a umaniza capitalismul, de a-i adăuga o componentă de grijă (preocupare), prin intermediul piețelor și a modalităților de livrare responsabile din punct de vedere social, bazate pe nevoie și orientate către părțile interesate. Se ajunge astfel la o percepere a economiei ca o entitate eterogenă alcătuită din mai multe tipuri de angajamente de piață, coordonare socială și orientare etică (Amin, 2009).

3. Demers metodologic

Studiul a urmărit construirea unei imagini de ansamblu asupra situației unităților protejate autorizate din județul Cluj, din perspectiva economiei sociale. A fost avută în vedere, la nivelul populației cercetării, totalitatea unităților protejate autorizate din România, lotul investigat

în acest context restrângându-se la nivelul județului Cluj, ca areal al cercetării. Trebuie menționat, la acest nivel, faptul că au fost incluse în cercetare, printr-o abordare indirectă, toate unitățile protejate autorizate din centralizatorul Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice (versiunea public disponibilă în martie 2015).

Concret, studiul a urmărit, pe de o parte, analiza modului în care unitățile protejate sunt definite în documentele care reglementează autorizarea și funcționarea acestora, iar pe de altă parte, culegerea de informații privind locația și mediul (rural/urban) în care au fost înființate și își desfășoară activitatea, forma de organizare și prezența lor în mediul online (ca expresie a comportamentului economic).

Culegerea datelor în contextul acestei cercetări s-a realizat prin utilizarea unui mix de metode și instrumente, respectiv analiza documentelor, analiza secundară de date și observația structurată.

Prezența în mediul online, ca variabilă investigată prin metoda observației structurate, a fost analizată prin culegerea de informații cu privire la măsura în care unitățile protejate autorizate au realizat, cu intenție directă, eforturi de auto-promovare pe Internet, prin construirea de site-uri/blog-uri personalizate și conturi pe rețele de socializare (facebook, twitter). Demersul de culegere a informațiilor s-a concentrat exclusiv pe motorul de căutare Google, fiind avute în vedere, pentru fiecare entitate supusă atenției, primele 50 de postări.

3.1 Analiza cadrului legislativ național

Unitatea protejată este „operatorul economic de drept public sau privat, cu gestiune proprie, în cadrul căruia cel puțin 30% din numărul total de angajați cu contract individual de muncă sunt persoane cu handicap” (Legea 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap (republicată), art. 5, pct. 29).

Existența și mai ales supraviețuirea unităților protejate autorizate pe piața economico-socială din România este dificilă, după cum susține și M.S. Munteanu (2011, p. 173), director de dezvoltare și comunicare la Fundația „Alături de voi” România. „[...] aceste structuri de economie socială, [...] activează pe piață ca entități private în mediu concurențial normal. Iată de ce managementul acestora, spre deosebire de managementul unei firme din business, ridică probleme majore legate de forța de muncă utilizată (minimum 30 la sută persoane cu dizabilități), norma de lucru și productivitatea, costul materiilor prime,

producția de serie mică sau unicat care înglobează manoperă și, în consecință, piața abordată, dar și probleme pornite de la ideile preconceptuate cu privire la calitatea produselor realizate de această categorie de lucrători: persoanele cu dizabilități.”

Abordând aspectul asimilării unităților protejate în categoria entităților de economie socială, studiile recente din domeniu (Constantinescu, 2013, p. 6) susțin că „doar unitățile protejate organizate în formele tradiționale ale economiei sociale: asociații, fundații, cooperative pot fi asimilate domeniului [...] mai larg al economiei sociale”, aceasta întrucât prevederile legale care reglementează înființarea și funcționarea unităților protejate nu includ nicio referire la principiile definitorii ale economiei sociale. De asemenea, trebuie avut în vedere faptul că, pentru a fi considerate entități de economie socială, unitățile protejate autorizate trebuie să fie organizate ca persoană juridică de sine stătătoare și să facă parte din domeniul privat (MMFPS, 2010).

În ceea ce privește înființarea unităților protejate, un prim aspect care trebuie menționat în legătură cu modul cum iau ființă unitățile protejate este faptul că legislația în vigoare reglementează autorizarea, nu înființarea acestora, ceea ce înseamnă că termenul de unitate protejată nu reprezintă o formă de organizare a activității distinctă, de sine stătătoare, reglementată de o lege specială, ci un statut acordat unei game variate de forme juridice (societăți comerciale, asociații și fundații, cooperative, persoane fizice autorizate), în urma unei proceduri de autorizare (Ordinul 1372/2010 privind aprobarea Procedurii de autorizare a unităților protejate).

Conform legislației în vigoare (Legea 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, art. 81, alin. 1), unitățile protejate autorizate „pot fi înființate de orice persoană fizică sau juridică, de drept public sau privat, care angajează persoane cu handicap”. Prin faptul că pot constitui unitățile protejate autorizate și instituțiile publice, se remarcă, la acest nivel, o semnificativă contradicție cu unul dintre principiile fundamentale ale economiei sociale – cel al managementului autonom și al independenței față de autoritățile publice (CEP-CMAF, 2002); această prevedere se constituie în criteriu de selecție al unităților protejate care pot fi asimilate domeniului economiei sociale.

Mai mult decât atât, Legea 448/2006 (art. 81, alin. 2) reglementează tipologiile unităților protejate, din perspectiva statutului

lor, care pot fi: „a) cu personalitate juridică; b) fără personalitate juridică, cu gestiune proprie, sub formă de secții, ateliere sau alte structuri din cadrul operatorilor economici, instituțiilor publice ori din cadrul organizațiilor neguvernamentale, precum și cele organizate de persoana cu handicap autorizată, în condițiile legii, să desfășoare activități economice independente”. Mai concret, Hotărârea de Guvern 268/2007 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap (art. 44) clarifică tipurile de entități considerate unități protejate, respectiv: „a) operatorii economici cu personalitate juridică, indiferent de forma de proprietate și organizare, care au cel puțin 30% din numărul total de angajați persoane cu handicap încadrate cu contract individual de muncă; b) secții, ateliere sau alte structuri din cadrul operatorilor economici, instituțiilor publice sau din cadrul organizațiilor neguvernamentale, care au gestiune proprie și cel puțin 30% din numărul total de angajați persoane cu handicap încadrate și salarizate; c) persoana fizică cu handicap autorizată potrivit legii să desfășoare activități economice independente, inclusiv asociația familială care are în componență o persoană cu handicap. Sunt incluse aici și persoanele fizice cu handicap autorizate în baza unor legi speciale, care își desfășoară activitatea atât individual, cât și în una dintre formele de organizare ale profesiei.”

Având în vedere faptul că Legea 219/2015 privind economia socială stipulează că activitățile de economie socială sunt realizate de categorii de persoane juridice clar delimitate, care au fost înființate și își desfășoară activitatea în acord cu principiile de economie socială (Legea privind economia socială, art. 8, alin. 2), se evidențiază un alt factor limitativ în ceea ce privește includerea unităților protejate în categoria entităților de economie socială: statutul de persoană juridică.

Din această perspectivă, Codul civil precizează că persoana juridică „trebuie să aibă o organizare de sine stătătoare și un patrimoniu propriu, afectat realizării unui anumit scop licit și moral, în acord cu interesul general” (art. 187) și că „participă în nume propriu la circuitul civil și răspunde pentru obligațiile asumate cu bunurile proprii, afară de cazul în care prin lege s-ar dispune altfel” (art. 193, alin. 1). Astfel, este lesne de înțeles faptul că secțiile și departamentele, ca formă de organizare a unităților protejate autorizate, nu au personalitate juridică (decât dacă au solicitat specific acest lucru –

aspect care suscită investigații aprofundate ulterioare) și, în consecință, nu intră în categoria entităților de economie socială.

În ceea ce privește autorizarea unităților protejate, Ordinul 1372/2010 (art. 4) stabilește condițiile pe care trebuie să le îndeplinească o entitate pentru a fi autorizată ca unitate protejată, respectiv: gestiune proprie; cel puțin 30% din numărul total de angajați să fie persoane cu dizabilități; produsele sau serviciile oferite spre comercializare să fie realizate prin propria activitate a persoanelor cu handicap angajate, cu excepția celor oferite de unitățile protejate înființate în cadrul organizațiilor persoanelor cu handicap”. Se remarcă importanța acordată implicării directe a angajaților cu dizabilități, esențială din perspectiva scopului înființării unităților protejate, respectiv protejarea și promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități, pentru integrarea și incluziunea socială a acestora, în condiții de egalitate a drepturilor și obligațiilor care le revin la nivel de societate (Legea 448/2006, art. 3); aceasta este definită ca „ansamblul activităților realizate integral sau parțial de persoana cu handicap, în scopul obținerii produsului comercializabil sau în scopul prestării serviciului” (Hotărârea 89/2010 pentru modificarea și completarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 448/2006, art. 43, alin. 4), aspect atestat, conform prevederilor legale, prin contractul individual de muncă al persoanei cu dizabilități angajate, prin fișa de post sau prin alte documente emise de conducerea unității protejate.

Dincolo de preocuparea față de promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități, importanța majoră a Legii nr. 448/2006 este dată de reglementarea înființării unităților protejate și, mai mult decât atât, de introducerea unor prevederi menite să asigure unităților protejate un avantaj competitiv pe piață care să influențeze pozitiv capacitatea de auto-susținere pe termen mediu și lung a acestor forme de susținere a unui grup vulnerabil semnificativ.

Acest aspect apare în contextul introducerii, pentru toate entitățile publice sau private, cu un număr de cel puțin 50 de angajați, a obligativității de „a angaja persoane cu handicap într-un procent de cel puțin 4% din numărul total de angajați” (Legea 448/2006, art. 78, alin. 2); s-a avut în vedere, în avansarea acestui procent, asigurarea unui raport optim între forța de muncă validă, aptă de productivitate în condiții normale, și o forță de muncă specială din punctul de vedere al nevoilor particulare de adaptare a locului de muncă, datorită unor afecțiuni fizice, mentale sau senzoriale înnăscute sau dobândite.

Legea 448/2006 (art. 78, alin. 3) oferă și alternative celor care nu se conformează prevederii referitoare la angajarea persoanelor cu dizabilități, una dintre acestea fiind posibilitatea de a achiziționa „produse sau servicii de la unități protejate autorizate, pe bază de parteneriat, în suma echivalentă cu suma datorată la bugetul de stat”, respectiv câte 50% din salariul de bază minim brut pe țară pentru fiecare din locurile de muncă în care entitatea respectivă nu a angajat persoane cu dizabilități.

Reapare în discursul legislativ aspectul implicării directe a persoanelor cu dizabilități; de această dată, se prezintă, în contextul specific al măsurilor de încurajare a angajării persoanelor cu dizabilități și respectiv de susținere a unităților protejate, ca un criteriu important de selecție a produselor sau serviciilor care pot fi achiziționate, conform legii, de entitățile cu peste 50 de angajați și care nu respectă prevederea angajării obligatorii a unor persoane cu dizabilități (Hotărârea 89/2010, art. 43, alin. 3).

De asemenea, Legea 448/2006 (art. 82, alin. 1) stipulează o suită de beneficii fiscale, menite, de asemenea, să susțină unitățile protejate autorizate să-și consolideze poziția pe piața concurențială; este vorba despre: „a) scutire de plata taxelor de autorizare la înființare și de reautorizare; b) scutire de plată a impozitului pe profit, cu condiția ca cel puțin 75% din fondul obținut prin scutire să fie reinvestit pentru restructurare sau pentru achiziționarea de echipamente tehnologice, mașini, utilaje, instalații de lucru și/sau amenajarea locurilor de muncă protejate [...]”. Mai mult decât atât, se constată o încercare de responsabilizare comunitară față de situația persoanelor cu dizabilități și, totodată, față de nivelul de dezvoltare locală, având în vedere faptul că Legea 448/2006 (art. 82, alin. 3, lit. c) facilitează accesul unităților protejate la „alte drepturi acordate de autoritățile administrației publice locale finanțate din fondurile proprii”.

Analiza normelor privind măsurile de susținere a activității unităților protejate autorizate a fost realizată din perspectiva bunelor intenții ale legiuitorului, care a urmărit, după cum am menționat deja, oferirea unui avantaj competitiv acestor entități într-o economie de piață. Studiile în domeniu au identificat însă și un dezavantaj generat de privilegiile acordate unităților protejate, în condițiile absenței principiilor de economie socială în legislația privind unitățile protejate, datorită „comportamentelor oportuniste pe care le generează” (Constantinescu, 2013, p. 7).

3.2 Situația unităților protejate autorizate la nivel național

Demersul analitic privind situația unităților protejate autorizate din județul Cluj este fundamentat pe analiza critică a imaginii globale a modului cum se prezintă, la sfârșitul lui 2014, starea de fapt a persoanelor cu dizabilități și a unităților protejate autorizate din România.

Acest deziderat presupune, în primul rând, stabilirea categoriilor de informații care prezintă relevanță directă în acord cu focusul cercetării. În acest sens, au fost selectați și analizați un set de indicatori: numărul total de locuitori din fiecare județ (sursă: Tempo-online, INS, 2015), numărul de persoane cu dizabilități din fiecare județ (sursă: Buletinul statistic din 31 decembrie 2014, MMFPSPV, 2014) și numărul de unități protejate autorizate din fiecare județ (sursă: Lista unităților protejate autorizate (2007-2015), MMFPSPV, 2015). Pe baza acestor date, a fost elaborat un alt set de indicatori proprii studiului, care să eficientizeze demersul de cercetare, respectiv: ponderea persoanelor cu dizabilități în rândul populației locale totale, pentru fiecare județ; numărul de persoane cu dizabilități per unitate protejată autorizată, pentru fiecare județ; media națională a ponderii persoanelor cu dizabilități în rândul populației totale; media națională a numărului persoanelor cu dizabilități per județ; media națională a numărului de persoane cu dizabilități per unitate protejată.

Analiza tuturor acestor indicatori a permis realizarea unei imagini de ansamblu asupra situației la nivel național a persoanelor cu dizabilități și a unităților protejate autorizate.

Astfel, s-a constatat că cel mai mare număr de persoane cu dizabilități este concentrat în municipiul București, cu o pondere în populația locală totală de 3.23%, sub media națională de 3.69%, și o prezență a unităților protejate autorizate în condiții de 402.72 persoane cu dizabilități per unitate protejată.

De asemenea, s-a observat că cea mai mare pondere a persoanelor cu dizabilități în populația totală la nivel de județ, de 6.5%, este înregistrată în județul Sălaj, unde unei unități protejate autorizate îi revine un număr de 7173 de persoane cu dizabilități, aproape de șapte ori mai mare față de media națională, de 1045.16. La polul opus, se află județul Ilfov, cu o pondere de 2.3% a persoanelor cu dizabilități în populația locală totală și un număr de 384.72 persoane cu dizabilități per unitate protejată – cea mai mică valoare la nivel național.

Cel mai mare număr de persoane cu dizabilități per unitate protejată autorizată, de 16277, este înregistrat în județul Mehedinți – de șaisprezece ori mai mare față de media națională.

În ceea ce privește numărul de unități protejate autorizate actualmente active la nivel național, se constată că, la sfârșitul anului 2014, erau înregistrate 706 astfel de unități. În ceea ce privește distribuția acestora pe județe, se remarcă municipiul București, cu 150 de unități active în momentul de față, urmată de județul Cluj, cu un număr de 47 de unități. La polul opus, atrag atenția: județul Giurgiu care, în pofida ponderii de 3.54% a persoanelor cu dizabilități în populația locală totală, nu are nicio unitate protejată autorizată; județele Gorj, Ialomița și Mehedinți, fiecare având câte 1 unitate protejată autorizată; județele Călărași, Sălaj și Vrancea, fiecare cu câte 2 astfel de unități.

3.3 Situația unităților protejate autorizate în județul Cluj

Focusând demersul analitic asupra situației județului Cluj, dincolo de situația privilegiată de a se poziționa pe locul al doilea, după București, în ceea ce privește numărul de unități protejate autorizate (47), datele indică o pondere a persoanelor cu dizabilități (24918) în rândul populației locale totale (698929) de 3.56%, valoare aflată sub media națională (3.69%) cu doar 0.13%, dar și un număr al persoanelor cu dizabilități per unitate protejată autorizată de 530.17, reprezentând aproape jumătate din media națională (1045.16).

Lista unităților protejate autorizate (2007-2015) (MMFPSPV, 2015) a permis identificarea localităților în care au fost înființate (unde au sediu social) și respectiv unde își desfășoară activitatea (unde au sediu/sedii secundare) unitățile protejate autorizate.

În ceea ce privește situația județului Cluj, s-a constatat că cea mai mare parte a unităților protejate autorizate din județul Cluj, respectiv 39, sunt înființate și își desfășoară activitatea în reședința de județ, respectiv în Cluj-Napoca; o posibilă explicație pentru această situație ar fi ca cele mai multe dintre persoane cu dizabilități să locuiască în Cluj-Napoca, argument puțin probabil, care însă poate reprezenta obiectul unei activități investigative viitoare. De asemenea, se observă faptul că, dincolo de unitățile protejate autorizate din Cluj-Napoca, sunt înregistrate încă 3 astfel de entități în mediul urban (2 în Turda și 1 în Dej) și doar 3 în mediul rural (Bologa, Florești și Săvădisla). Au fost identificate și două situații în care unitățile respective au declarat locații

multiple (cu sediul social într-o localitate și sediu/sedii secundare în alta/altele).

Având în vedere criteriile de diferențiere a unităților protejate autorizate care pot fi incluse în categoria entităților de economie socială de cele care nu pot fi asimilate acestui tip de activitate – formă de organizare și personalitate juridică, etapa următoare a demersului de analiză a datelor este focusată pe analiza situației specifice a unităților protejate autorizate de pe raza județului Cluj.

Din perspectiva criteriului privind formele de organizare specifice economiei sociale, au fost evidențiate următoarele categorii: 29 de societăți comerciale; 5 secții/departamente în societăți comerciale; 5 secții/departamente în asociații/fundații; 2 persoane fizice autorizate; 1 cabinet individual – profesie liberală. S-a constatat faptul că nu există nicio asociație/fundație care să fie autorizată ca unitate protejată autorizată și că doar cele 5 unități protejate autorizate organizate sub formă de secții/departamente în cadrul unor asociații/fundații pot fi asimilate domeniului economiei sociale.

Mai mult decât atât, din perspectiva celuilalt criteriu important evidențiat anterior, respectiv cel al obligativității organizării ca persoană juridică, se constată că această singură categorie de unități protejate autorizate din județ (secțiile/departamentele din asociații/fundații) se descalifică de la abordarea acestora ca entități de economie socială.

Toate aceste informații obținute în urma filtrării unităților protejate autorizate din județul Cluj după două criterii esențiale – forma de organizare și statutul juridic – sunt susținute, la nivel național, de datele culese în cadrul unor alte studii (Constantinescu, 2013, p. 7), potrivit cărora „formele juridice proprii economiei sociale reprezentau, în august 2012, 23% din total unități protejate”.

Aceste concluzii parțiale, care conduc la situația de a exclude unitățile protejate autorizate din județul Cluj din rândul entităților de economie socială, au determinat un moment de impas, prin dilemele generate, la nivelul cercetătorului și a parcursului său, de confruntarea cu o întrebare capitală: „Este justificată continuarea investigării unităților protejate autorizate din județul Cluj, în condițiile în care acestea nu se încadrează în criteriile de selecție avansate de recente studii din domeniu?”. După o analiză riguroasă a alternativelor de acțiune avute la îndemână, decizia finală a fost aceea de a continua procesul investigativ, decizie fundamentată pe două argumente

principale: pe de o parte, este vorba de faptul că există deficiențe la nivelul armonizării tuturor prevederilor legislative care vizează situația unităților protejate autorizate din perspectiva economiei sociale și, pe de altă parte, de realitatea potrivit căreia, la nivelul cunoașterii largi, în discursurile publice, în mass-media și chiar în unele materiale de specialitate, unitățile protejate sunt considerate a fi entități de economie socială.

Analiza unităților protejate autorizate din județul Cluj din perspectiva prezenței în mediul online relevă o stare de fapt care suscită discuții amănunțite. La acest nivel, s-a constatat faptul că 28 dintre unitățile protejate autorizate de pe raza județului au ales să își promoveze activitatea pe Internet, 9 dintre acestea optând atât pentru site/blog, cât și pentru cont de Facebook. Este de remarcat și faptul că 19 dintre unitățile avute în vedere nu sunt vizibile în mediul online; identificarea motivelor care justifică acest comportament reprezintă un potențial focus pentru cercetări viitoare.

Observarea comportamentului online al celor 28 de unități protejate autorizate care au ales să-și prezinte activitatea pe a condus la constatarea că 9 dintre acestea au ales, din considerente necunoscute, să nu-și facă public statutul – altfel spus, să nu-și asume, în mod public, faptul că activitatea internă este asigurată de o forță de muncă din care 30% sunt persoane cu dizabilități, chiar dacă acest statut ar putea asigura creșterea randamentului economic, datorită facilităților fiscale acordate, conform legii, potențialilor parteneri. Și acesta este un aspect care merită atenție, din perspectiva unor studii ulterioare.

4. Concluzii

Analiza situației unităților protejate autorizate de pe raza județului Cluj a reprezentat un efort considerabil de culegere, prelucrare și analiză a unui volum masiv de date, un demers solicitant, însă încununat de satisfacții.

Faptul că județul Cluj ocupă al doilea loc la nivel național, după București, din punctul de vedere al numărului de unități protejate autorizate, reprezintă un aspect îmbucurător. Informațiile cu privire la ponderea persoanelor cu dizabilități în rândul populației totale de la nivel județean, care plasează Clujul aproape de media națională atrag atenția asupra nevoii de creștere a eforturilor de încurajare și susținere a persoanelor cu dizabilități în vederea ocupării și incluziunii sociale.

O situație specială se întâlnește în cazul comunităților rurale. Din observațiile culese pe parcursul acestui demers de cercetare, mediul rural încorporează o foarte mică parte din totalul unităților protejate autorizate. Este o situație regretabilă, având în vedere faptul că acesta este mediul în care economia socială își poate atinge potențialul său real, în condițiile unor nevoi comunitare care rămân adesea, fără răspuns.

Un aspect inovator al acestui studiu a fost observarea comportamentului online al unităților protejate autorizate. Situația numărului ridicat al entităților care au ales să nu-și promoveze activitatea pe Internet, ca măsură de marketing, dar și cazul specific al acestor unități care, deși au site/blog/cont Facebook, nu precizează statutul lor de „unitate protejată autorizată” suscită la presupuneri, mai mult sau mai puțin fondate, care însă ar fi interesant de abordat, într-o manieră științifică, în cadrul unor studii ulterioare.

Din această perspectivă, unitățile protejate autorizate au nevoie, în primul rând, de o schimbare la nivelul conștientizării rolului pe care îl joacă în cadrul comunităților locale, a potențialului de dezvoltare în direcția economiei sociale, dar a oportunităților pe care această formă de activitate le include. Pe de altă parte, aceste unități trebuie să-și dezvolte capacitatea de a-și gândi misiunea socială prin comportamente economice strategic orientate înspre performanță și sustenabilitate.

În concluzie, este certă nevoia unui cadru legislativ clar și armonizat care să reglementeze, fără dubii, existența tuturor unităților ale economiei sociale, din punct de vedere juridic și fiscal, dar și care să prevadă măsuri de susținere a acestui domeniu particular de activitate. În egală măsură, este nevoie de măsuri integrate de dezvoltare locală, care să includă, în mod strategic, unitățile protejate autorizate atât în circuitul serviciilor sociale, cât și în cel economic, în condiții de vizibilitate și suport din partea comunității locale.

Bibliografie

1. Achiței, A., Munteanu, M., Drelea, A. (2014) „Dezvoltarea strategică a economiei sociale în România” (p. 107-116). În rev. „Revista de Economie Socială”, vol. IV, nr. 2/2014.
2. Amin, A. (2009). „Locating the Social Economy” (p. 3-21). În Amin. A. (ed.) *The Social Economy. International Perspectives on Economic Solidarity*, London & New York: Zed Books.

3. Anca, C. (2012). *Compendiu de idei de afaceri și modele de bună practică*. PNUD România.
4. Barna, C. (2014). *Atlasul economiei sociale – România 2014*. București: Institutul de Economie Socială.
5. Centre International de Recherches et D'Information sur L'Économie Publique, Sociale et Coopérative (CIRIEC) (2007). *The Social Economy in the European Union*, Bruxelles: European Economic and Social Committee.
6. Codul civil (actualizat).
7. Conferința Europeană Permanentă a Cooperativelor, Mutualităților, Asociațiilor și Fundațiilor (CEP – CMAF) (2002). *Carta principiilor de economie socială*.
8. Constantinescu, Șt. (2013). *Economia socială și ocuparea forței de muncă - Integrarea grupurilor vulnerabile pe piața muncii*. București: Institutul de Economie Socială.
9. Hausner, J. (2009). „Social economy and development in Poland” (p. 208-231). În Amin. A. (ed.) *The Social Economy. International Perspectives on Economic Solidarity*, London & New York: Zed Books.
10. Hotărârea 268/2007 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap.
11. Hotărârea 89/2010 pentru modificarea și completarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 448/2006.
12. Institutul Național de Statistică (2015). *Baza de date Tempo-online – Populația și structura sa demografică*.
13. <http://statistici.insse.ro/shop/index.jsp?page=tempo3&lang=en&ind=POP108D>
14. Kickul, J.; Lyons, T.S. (2012). *Understanding Social Entrepreneurship – The Relentless Pursuit of Mission in an Ever Changing World*. New York: Routledge.
15. Legea 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap (republicată).
16. Legea 219/2015 privind economia socială.
17. Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale (MMFPS) (2010). *Raport de cercetare privind economia socială în România din perspectivă europeană comparată*.
18. Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice (2015). *Buletinul statistic din 31 decembrie 2014*.

19. <http://www.mmuncii.ro/j33/index.php/ro/2014-domenii/protectie-sociala/ppd>

20. Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice (2015). *Lista unităților protejate (2007-2015)*.

21. <http://www.mmuncii.ro/j33/index.php/ro/2014-domenii/protectie-sociala/ppd>

22. Moulaert, F.; Ailenei, O. (2005). „Social Economy, Third Sector and Solidarity Relations: A Conceptual Synthesis from History to Present” (p. 2037-2053). În rev. „Urban Studies”, vol. 42, no. 11/2005.

23. Munteanu, M.S. (2011). „Economia socială – experiență proprie și incertitudini” (p. 167-174). În rev. „Revista de economie socială”, vol. I, nr. 1/2011.

24. Ordinul 1372/2010 privind aprobarea Procedurii de autorizare a unităților protejate.

25. Papp, M. (2011). „Social Economy, as a Special Section on the Informal Economy in the Northern Great Plains Region of Hungary” (p. 47-65). În rev. „Acta Universitatis Sapientiae, Social Analysis, vol. 1, no. 1/2011.

26. Pearce, J. (2009). „Social Economy: Engaging as a Third System?” (p. 22-36). În Amin, A. (ed.) *The Social Economy – International Perspectives on Economic Solidarity*. London: Zed Books.

27. Petrescu, C. (coord.) (2013). *Economia socială în contextul dezvoltării locale*. Iași: Polirom.

28. Stănescu, S. (Ed), Asiminei, R., Rusu, O., Vîrjan, D. (2012). *Profit pentru oameni - Raport de deschidere în cadrul proiectului Modelul Economiei Sociale în România*. Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare România.